

Олександр ВАШКІВ

**ОСНОВНІ ВИРОБНИЧІ ФОНДИ
ПІДПРИЄМСТВ ВАНТАЖНОГО
АВТОТРАНСПОРТУ: ПРОБЛЕМИ
ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ**

УДК 388.3:656.135

ББК 65.9 (4 Укр) 373.3

В-23

Вашків О. Основні виробничі фонди підприємств вантажного автотранспорту: проблеми ефективного використання. – Тернопіль: Економічна думка, 1999. – 172 с.

У монографії аналізуються величина і структура основних виробничих фондів вантажних автотранспортних підприємств та особливості їх відтворення в умовах трансформації суспільно-економічних відносин. На базі статистичного матеріалу вантажних АТП Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської областей з'ясовується вплив виробничих факторів на рівень фондівіддачі основних фондів, виявляються резерви її підвищення. Вмотивовано необхідність адаптивних якісних змін в управлінні і реалізації виробничого потенціалу та активізації інновацій у сфері вантажних автоперевезень, дано науково обґрунтовані рекомендації щодо підвищення ефективності використання основних виробничих фондів вантажних автотранспортних підприємств в сучасних економічних умовах.

This work investigates the structure of basic industrial funds of cargo motor transport enterprises and peculiarities of the processes of their reproduction in the conditions of social and economic relations transformation. On the basis of statistic data of cargo-motor transport enterprises of Ivano-Frankivsk, Lviv and Ternopil regions the author investigates the effect of production factors on the level of capital productivity of the basic funds, he determines reserves of its increase. The author motivates the necessity of adaptive qualitative changes in the management and realization of industrial potential and innovations activization in the sphere of cargo motor transportations, scientifically grounded recommendations for efficiency increase of the usage of basic industrial funds of cargo motor transportation enterprises in modern economic conditions are provided in this work.

Рецензенти: доктор економічних наук, професор *Савельєв Є.В.* завідувач кафедри міжнародної економіки, фінансово-кредитних відносин та маркетингу Тернопільської академії народного господарства,
доктор економічних наук, професор *Петровиц Й.М.* завідувач кафедри економіки підприємства та менеджменту Державного університету «Львівська політехніка»,
кандидат економічних наук, професор *Вовчак І.С.* професор кафедри менеджменту у виробничій сфері Тернопільського державного технічного університету ім. І.Пулюя

Науковий редактор – доктор економічних наук, професор *Вихрущ В.П.* завідувач кафедри економіки підприємств і корпорацій Тернопільської академії народного господарства

Рекомендовано до друку вченою радою Тернопільської академії народного господарства

ISBN 966-7411-44-9

Всі права застережені

© Вашків О.П., 1999

ВСТУП

Одним із важливих напрямів підвищення ефективності суспільного виробництва в умовах переходу України до ринкових відносин є здійснення збалансованої економічної політики. Економічні перетворення в державі спрямовані на розв'язання конкретних завдань стабілізації та відновлення економічного зростання, пошук шляхів інтенсифікації виробництва, більш раціональне використання виробничого потенціалу.

Матеріальною передумовою зростання продуктивності суспільної праці, збільшення обсягів виробництва сукупного суспільного продукту і національного доходу України є підвищення ефективності використання основних виробничих фондів.

Специфіка і труднощі розвитку українського суспільства в посткомуністичну епоху вимагають постійного і наполегливого опрацювання концептуальних засад та практичних кроків у реформуванні економіки, впровадженні нетрадиційних форм і методів оновлення та розвитку виробничої бази підприємств різних форм власності, модифікації їх основних виробничих фондів. В сучасних умовах особливо зростає, набуваючи специфічних рис, діяльність вантажного автотранспорту. Об'єктивно постає проблема ефективного використання його основних виробничих фондів, які, власне, і досліджуються у даній роботі на основі статистичних матеріалів про результати діяльності 97 підприємств вантажного автотранспорту Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської областей.

Проблема підвищення ефективності використання основних виробничих фондів вантажного автомобільного транспорту через особливості виробничого процесу цієї галузі та її роль у розвитку народного господарства України набуває сьогодні особливої актуальності. Автомобільний транспорт України, зв'язуючи всі галузі народного господарства в єдиний комплекс, перетворився нині у найбільш масовий вид транспорту, який за обсягом перевезень вантажів і пасажирів не має собі рівних. Від його діяльності в значній мірі залежить ефективність роботи всіх інших галузей народного господарства.

Питання ефективного використання основних виробничих фондів є актуальним, а стосовно підприємств вантажного автотранспорту недостатньо дослідженим. Оpubліковані праці, переважна більшість з яких є принагідними, не дають підстав робити висновки про вичерпаність задекларованої проблеми. Вчені-економісти (Настенко А., Васіна Т., Бородюк В., Орлов П., Остапенко В., Рудченко О., Омелянчик Н., Тютюн М., Супруненко В., Фукс А. та ін.) єдині в розумінні необхідності її розв'язання, проте усі спроби, здійснені на сьогоднішній день, не можна вважати достатніми на рівні теорії, а тим більш практики. До того ж майже всі праці (Благоразумової Н., Бистрицької А., Кривошапова І., Каплана Т., Голованенка С., Губіна В., Голобородкіна Б., Попченка Я., Луцкера Г. та інших.) в галузі вантажного автотранспорту, що донедавна вважались фундаментальними, на сьогоднішній день певною мірою втратили свою актуальність.

Важливість і актуальність проблеми мобілізації всієї сукупності технічних, організаційних та економічних заходів щодо підвищення ефективності використання основних виробничих фондів значно зростає в сучасних умовах. Перед практикою постають нові завдання, що вимагають розробки та впровадження комплексу заходів, спрямованих на підвищення фондівіддачі. Нерозробленість питань щодо ефективності використання основних виробничих фондів вантажних АТП в умовах перехідного періоду, необхідності впровадження інновацій, диверсифікації методів та засобів управління транспортним процесом є очевидною. Тому не зважаючи на всі об'єктивні і суб'єктивні чинники підвищення ефективності використання основних виробничих фондів, з точки зору теорії і практики поставлена проблема є актуальною і потребує свого розв'язання.

Розроблені у монографії теоретичні питання, що стосуються вдосконалення класифікації основних фондів, методології побудови головного оціночного показника роботи вантажного автотранспорту, коефіцієнтів оновлення та вибуття основних фондів, способу нарахування амортизації рухомого складу, систематизації принципів удосконалення транспортного обслуговування мають певну наукову і практичну цінність. Їх впровадження та використання збагатить наукову методологію вивчення ефективності використання основних виробничих фондів, сприятиме прискоренню інноваційних процесів, отриманню більш достовірних даних про діяльність автомобільного транспорту.

Виявлені у результаті дослідження резерви можуть бути покладені в основу екстраполяції і прогнозування зростання фондів автомобільного транспорту на перспективу. Коефіцієнти множинної регресії дають можливість об'єктивно оцінити виробничу діяльність окремих АТП, співставити показники фондів між окремими автогосподарствами, в цілому по областях чи регіонах. Разом з тим вони дозволяють виявити ступінь коливання рівнів фондів, зумовлених неоднаковою ефективністю використання наявних виробничих чинників окремими автотранспортними підприємствами.

ЗМІСТ

В С Т У П	3
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ВИРОБНИЧІ ФОНДИ ВАНТАЖНОГО АВТОМО- БІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ І ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВІДТВОРЕННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	6
1.1. Реструктуризація виробничого потенціалу автотранспортної системи України в умовах становлення ринкових відносин	6
1.2. Особливості структури основних виробничих фондів вантажних автотранспортних підприємств і її формування в умовах перехідної економіки	19
1.3. Відтворення основних виробничих фондів – важлива передумова підвищення ефективності роботи вантажних автотранспортних підприємств	31
РОЗДІЛ 2. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ: ФАКТОРИ ВПЛИВУ, РЕЗЕРВИ ЗРОСТАННЯ	69
2.1. Показники ефективності використання основних виробничих фондів вантажних автотранспортних підприємств	69
2.2. Аналіз факторів впливу на рівень і динаміку фондівіддачі основних виробничих фондів	86
2.3. Аналіз резервів підвищення ефективності використання основних виробничих фондів вантажного автомобільного транспорту	107

РОЗДІЛ 3. АДАПТИВНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЯКІСНИХ ЗМІН В УПРАВЛІННІ І РЕАЛІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВАНТАЖНИХ АВТОГОСПОДАРСТВ ТА АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	114
3.1. Маркетинг як інструмент забезпечення збалансованості поточних і стратегічних інтересів вантажних автотранспортних підприємств на ринку транспортних послуг	114
3.2. Реалізація логістичного підходу в системі засобів ефективного використання основних фондів вантажних автопідприємств	126
3.3. Лізинг у системі вантажних автоперевезень як один із засобів формування ефективної структури рухомого складу автогосподарств України	136
ЛІТЕРАТУРА	151